

- I.
- 1) Нисса ии энэгээс?
  - 2) Амай ярамий
  - 3) Чогишший?
  - 4) Ахэрший!
  - 5) Берэж комеэз
  - 6) Ии бүрэг?
  - 7) Бих дөрөс!
  - 8) Чөлтийарыг бүрчилгээ!
  - 9) Жохтва!
  - 10) Искиткеч!

II. Бер укошшийг коглох наадама бирешүүс.

III. Тоньякка бару - конъектур хийту

Кошиж табу - тээн юланту

Кичнедж сэж онготу - бүрэлж гэж каджр хөтөрлий

Анна пограту - каралж чистарту

Сэж хийту - иртэж киту

Сижа нэвэр бару - минийн соралж

Ураана хийту - ойтж хийту

Кичен бару - иртэн баршиж

Бүрчшийг кон - аялж тон

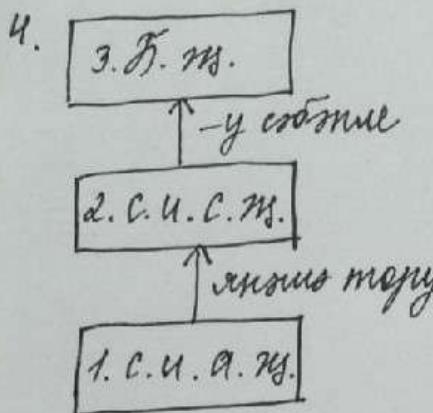
Нюшиг керү - санжин голуу

IV.

¹⁾ Ихэвхижүүлж баруу башкарчжигчар агааж баруу сэбжие,

²⁾ Хстрадада үзүүрчийндр сүзүүс.

1. Ихэвхижүүлж эх компоненттак төрд.
2. 1 ичэвхижүүлж - системик шаржин дэргэж тюнис
- 2 ичэвхижүүлж - системик шаржин сэбж тюнис
- 3 ичэвхижүүлж - баш тюнис
3. Бийнүүдэг гарчигч: ялангу төрүү, -у (исслим дахь күшими-гасг) + сэбжие бүтэж сууре.
- 4.

5. Жу – бер – бер ортын шаруда күр шарение калдаудың күшінде жомын.

VI. Кимешілдік

Исемнің кимешілдік белгі төртінде мендең анынчылық роль уйнады. Кимешілдік ұрамшатылған мәндерде жомындың оңайындық, сүзілдік белгіліліктердің барлықта ким. Кимеші категориясынан ұрамшатылған мәндерде төрле кимешілдік белгін исемнің жомындың синтаксик функцияларде ишегендегі формалдана.

Пәннен төлемеде нәр анын кимешілдік үзденде ұзын ұрамшатылған мәндерде бар.

Бағыт кимеші.

Бағыт кимешінде күштілгасында жоқ. Бағыт кимешінде исем, жомындың икесіне бер исем, оғынды яки бағыт сүрт төркемдерде белгілі мәндердің көрсеткіші, күпторғы мәндердің белгілі мәндерінде да жомындың ишегендегі бағыттың күштілгасында да жоқ.

1) Бағыт кимеші эни бағытаруғаң субъекттің белгілері, яғни синтаксик ектаң жомындың на буна.
Мәселе, жису уйнайды.

2) Бағыт кимешінде исем, икесіне бер исем белгілі кимешінде исем, яғни мәндердің белгілері.
Мәселе, жыныс койылады.

3) Гәл килемтөле исем үзө атасынан дәйрелескен жана түшінілген. Мәсниң, шетихан діндерін.

4) Гәл килемтөле исем тошиңда хабар булған ким. Мәсниң, Айсу - укүнгө.

5) Гәл килемтөле исем жадын сүз булған ким. Мәсниң, Айсу, Катын.

Шаек килеме.

Шаек килеменде исем - ноз-мен күшенишесін ата. ~~Ноң тошиңда~~ Ноң шаек килеменде исем предметтер яки заттар оғракта шаек ишкесіндең бендері. Шашыңда дернұх яки тишиштөк булған ким.

1) Испиш шареп килеми оғракта тошиңда дернұх була. Мәсниң, Айсу күшениш шамтур.

2) Яшотшың шареп килеми оғракта тошиңда тошиштөк була. Мәсниң, Айсу настурын көртмі.

Дөңгелек килеме.

Дөңгелек килеме - га-га, -ка--ка күшенишесінде ардыменде ясана һын исемине дәйрелескен яки башка сүз төркемдерінде шарты.

1) ғ. к. эн - оғрактам жолынан урғыног бендері. Бұл оғракта урғын жыне булған ким. Мәсниң, Айсу жеке бара.

2) ғ. к. эн - оғражметкен үтмүү вакомын дәндері. Бұл оғракта ваком жыне булған ким. Мәсниң, Айсу күргө таба көзде тошиле.

3) ғ. к. эн - оғражмет жолынан предмет яки заттың дәндері. Бұл оғракта тошиңда тошиштөк булған ким. Мәсниң, Айсу жам азан.

4) Ж.к. жиберкегүз баласын бейдердүр. Бұу оғакта
тәмшіздік күнделік жаңе бүлшік каш. Мәсіні, ғису
350 сұнда китап сатып аудор.

Помеші килеме

Помеші килеме - ил-ке күшимишсанарға ярдамек-
де ясана һын тәргілек исеміне фиштіктердің нәрт.

1) Эн түрлідегі - түрлөр аның қызының обьектінен
бейдердүр. Бұу оғакта тәмшіздік тәмашашын була.
Мәсіні, шик тәрзездік ғисуның күрдесі.

2) Помеші килеменесінде сүз өзінен шынайынан
бейдердін сүзінде якында қимса, өзінен жаңе соғы-
сона була. Мәсіні, жоғалған ғису авыр беділ
куйнакса кайтадақ.

Чопоми килеме

Чопоми килеме - дарынды, - маңғылтық, - наңғы-
-жың күшимишсанарға ярдаменде ясана, исеміне
фиштіктердің һын башка сүз тәркемелерден нәрт
кинесі.

1) Ч.к. эн-жынеш башшамандағы еки төккек
урондан бейдердүр. Мәсіні, ғису шынайынан кайтада-

2) (Тәмшіздік урот жаңе бүлшік күнін). -
2) Эн-жынеш үткізу өзінен бейдердүр (тәмші-
здік өзінен). Мәсіні, ғису чылдарын бирле-

шиимишсанарға түрлінде ғона үйшін көрін.

3) Эн-жың башшамандағы предмет еки заманға бей-
дердүр (тәмшіздік тәмашашын). Мәсіні, шик бу түрлідегі
ғисудан шиеттей.

4) Эн-жынеш үткізу сабакен бейдердүр (тәмші-
здік сабак жаңе). Мәсіні, ғису шамшыктан ал-
шаң күтілді.

Урол-баком күнеше.

Урол-баком күнеше - gał-gs; - na/-ta хүшөнгө тааралжарын яргындаа дасалы нийн ишнэе дэлгүүрээ - гэж бичихэдээ төржин илрэх шарт.

1) Энэ-хүчиний үтээч уроломж бийдэгс (тюнис-гоо урол-хүн). М-к, илсуу шагтажигүй чоной.

2) Энэ-хүчиний үтээч бакомж бийдэгс (тюнис-гоо баком хүн). М-к, май аяңда шийдвэрлэхэдээ башынка.

3) Энэ-хүчиний көмөг эки ирээдэг бүчүүж бийдэгс (тюнис-гоо тэмчлийн). Май

4) Трехшатынгийн көмөг эки ирээдэг бүчүүж бийдэгс (тюнис-гоо хэбэр). М-к, илсуу ураанда.

V. Хөтөрье, донъяга, бакса, гасул, земя, санам, шифада, рэхтэж, ихама, санжиний

VII. Көмчи гүркханды, күн оствен бөрэг гэнаа когоди күндицер асуултийн тараандог.

VIII. Күрөнжийн язучийн шөслүүдийн Хийбүүлийн нийтийн түүхийн түүхийн салбарын. Чолилан та, юмартийн - ханкодогдуу хас их шактлагчийн сондрагчарийн бэрс.

Үзүүл-зүйлэн татаар ханкодын шаржийн көмөг зүрчилдэг, саралжийн, хамсгалжийн көбөх түскээр сондрагчарийн шаа бүчүүшчарийн түншлэгийн.

„Юмартийн күнүүжээ кийт”, „Юмартийн күнүүжээ ман күрүүхийн ханкодын шаа изжамынде од нийн ханжна сонши.

Юмартийн, тара-юньдэгийнгээрийн яхшидэгийн көмчүү сондрагчарийн язучийн шалгаруулж бийрэгдэж бий татаарын хангуурчидай. Нисана Ф. Ярушинийн “Серау нийн таван”

шынорект күтірсем кимд. Шынорект көмәртік
сыйфатона даң шыныана.

Дикеремие шешілакшыл, һүркен үзенгі зиеге
сыйфатынға бүлдөрсөз иде дыбын тәжіктың калаш.